

SUOMEN YK-LIITON LAUSUNTO EDUSKUNNAN ULKOASIANVALIOKUNNALLE 27.11.2021

Asia: VNS 5/2021 vp Kehityspolitiikan ylivaalikautinen selonteko

YK-liitto kiittää mahdollisuudesta lausua Kehityspolitiikan ylivaalikautisesta selonteosta Ulkoasianvaliokunnalle.

Ylivaalikautinen selonteko tuo toivottua johdonmukaisuutta ja avoimuutta

YK:n pääsihteeri korostaa uudessa Our Common Agenda -raportissaan sitä, että meidän on kyettävä vastaamaan nopeasti ja tehokkaasti globaaleihin haasteisiin kuten ilmastokriisiin, biodiversiteettikriisiin, kasvavaan eriarvoistumiseen ja koronapandemiaan ripeästi, sillä ne koettelevat paitsi olemisemme ympäristöperustaa, niin myös yhteiskuntien toimintakykyä. Kansalaisten kokema epäluottamus hallintoa ja kansainvälistä järjestelmää kohtaan luo pohjaa väärän tiedon leviämislle ja altistaa hybridisodankäynnin uhalle. Pääsihteeri Guterres korostaa kansainvälisen solidaarisuuden merkitystä ratkaisujen avaimena. Tämä vaatii paitsi rahoitusta taloudellisesti vähemmän kehittyneille maille, niin myös rakenteellisten epäoikeudenmukaisuuksien purkamista.

Kehityspolitiikan ylivaalikautinen selonteko on tärkeä avaus kehityspolitiikan johdonmukaisuuden ja avoimuuden lisäämiseksi. Se tuo jatkuvuutta Suomen kehityspolitiikan painopisteisiin ja sitoo ne tiukemmin kestävä kehityksen tavoitteisiin. Ylivaalikautinen selonteko kannustaa monialaiseen yhteistyöhön yli hallinto- ja toimijarajojen. Kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun ja rauhantyyden välisen yhteistyön tiivistäminen on yksi sen tuomia keskeisiä uudistuksia. Nämä ovat selonteon kiistattomia ansioita ja YK-liitto tervehtii niitä ilolla. **YK-liitto tukee Kehityspoliittisen toimikunnan esitystä siitä, että Kehityspolitiikan ylivaalikautinen selonteko hyväksytään Suomen kehitysyhteistyötä ja -politiikkaa ohjaavaksi kehykseksi osana Suomen Agenda 2030:n toimeenpanoa.**

Tarvitaan selkeät askelmerkit ja aikataulu määrärahatavoitteineen 0,7 -prosentin tavoitteeseen pääsemiseksi

Yksi ylivaalikautisen selonteon tärkeä tavoite oli luoda hallitusohjelman mukaisesti kehitysyhteistyörahoituksen ylivaalikautinen tiekartta, mutta sen osalta tavoitteeseen ei valitettavasti päästy.

YK-liitto muistuttaa, että Suomi on sitoutunut YK:n tavoitteeseen nostaa kehitysyhteistyömäärärahat 0,7:ään prosenttiin bruttokansantulosta. Tämä pitkäaikainen tavoite on tärkeämpi kuin koskaan aikaisemmin.

Toisin kuin muissa Pohjoismaissa, Suomesta puuttuu pitkän aikavälin parlamentaarinen sitoutuminen YK:n tavoitetasoon yli budjettipolitiikan. Vuonna 2020 Ruotsin kehitysrahoituksen BKTL-osuus oli 1,14%, Norjan 1,11 % ja Tanskan 0,73 % ja Suomen 0,47 %. Tällä hallituskaudella Suomessa kehitysrahoituksen suunta on ollut kasvava, mutta vuoden 2022 talousarvioesityksessä kehitysyhteistyömäärärahojen BKLT -osuus laskee 0,49 prosenttiin kuluvan vuoden arvioidusta 0,5 prosentin tasosta.

YK-liitto on erityisen huolissaan siitä, että kevään 2021 puoliväliriihessä hallitus päätti, että varsinaiseen kehitysyhteistyöhön kohdistetaan 35 miljoonan euron leikkaukset vuonna 2023. YK-liitto painottaa, että tarvitaan selkeät askelmerkit ja aikataulu siitä, miten kehitysyhteistyön määrärahojen pudotus tullaan korjaamaan ja 0,7 prosentin tavoite saavutetaan vuoteen 2030 mennessä.

Taloudellisesti vähiten kehittyneiden maiden osuus kehitysyhteistyörahoituksesta tulee saattaa vastaamaan OECD:n 0,2 %:n sitoumusta jo tällä hallituskaudella.

YK-liitto kantaa huolta myös humanitaarisen avun riittävydestä. Maailmanlaajuinen humanitaarisen avun tarve on ennätysmäisen suuri. Humanitaarisen avun globaali rahoitus ei ole pysynyt kasvavien tarpeiden vauhdissa, vaan kuilu tarpeiden ja rahoituksen välillä on entisestään kasvanut.

Monenkeskisten järjestöjen ja kansalaisjärjestöjen toimintaedellytykset on turvattava

Lokakuussa 2021 Suomi valittiin YK:n ihmisoikeusneuvoston jäseneksi ja muutaman vuoden päästä kampanjoimme turvallisuusneuvoston jäsenyydestä. Kuluneina vuosina Suomi on tiivistänyt yhteistyötä useiden YK-järjestöjen kanssa, jotka ovat laajentaneet mm. innovaatio- ja sijoitusrahoitustoimintaansa Suomeen. Suomi toimii johtoroolissa myös UN Womenin Generation Equality teknologia ja innovaatiot -toimintakoalitiossa. **On tärkeä, että tukemme YK:lle jatkuu pitkäjänteisenä ja johdonmukaisena parantaen siten mahdollisuuksiamme aloitteelliseen ja tulokselliseen YK-politiikkaan. Lisäksi aktiivisen YK-politiikan tekemiseen tarvitaan riittävät resurssit niin kotimaassa kuin edustustoissa.**

Hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi nostaa tehokkaiksi ja tuloksellisiksi todettujen YK-järjestöjen kautta kanavoitava rahoitus 30 prosenttiin kehitysyhteistyömäärärahoista Suomen painopistealueisiin keskittyen. **Monenkeskisen yhteistyön momentilta osoitettava yleistuki on YK-järjestöjen tärkein rahoitusmuoto**, sillä se mahdollistaa rahoituksen joustavan ja tehokkaan suuntaamisen tuloksekkaasti sinne missä sitä eniten tarvitaan. **Yleistuki on tehokasta ja vähentää hallinnointikuluja.**

Kansalaisjärjestöille suunnattu kehitysyhteistyörahoitus on lisääntynyt nykyisen hallituskauden aikana vuonna 2016 tehtyjen suurten leikkausten ja niitä seuranneen suvantovaiheen jälkeen. Valitettavasti kuitenkin kansalaisjärjestöjen rahoituksen suhteellinen osuus kehitysyhteistyöstä on ollut laskeva. Tällä hallituskaudella järjestöt ovat saaneet varsinaisesta kehitysyhteistyöstä reilut 10 prosenttia (2015 vielä lähes 15 %), ja koko ODA:sta reilu 6 prosenttia (2015 yli 10 prosenttia). **Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyörahoituksen suhteellisen osuuden kasvu koko kehitysyhteistyörahoituksesta on turvattava ylivaalikautisen selonteon mukaisesti. Samalla on kiinnitettävä huomiota kansalaisyhteiskunnan moniäänisyyteen tukemalla myös pieniä kansalaisyhteiskunnan toimijoita.**

Kehitysrahoituksen läpinäkyvyys ja avoimuus ovat lisääntyneet kiitettävästi, mutta lisätoimia tarvitaan edelleen

Vuoden 2022 talousarviossa on eritelty monenkeskisen yhteistyön rahoituksen jakautuminen YK:n, kansainvälisten rahoituslaitosten ja muiden monenkeskisten toimijoiden välillä. Talousarvion monenkeskisen yhteistyön rahoituksen selvitysosasta puuttuu kuitenkin edelleen vuoteen 2015 saakka käytössä ollut **järjestökohtainen rahoitusosuuksien taulukko**. Tämä erittely paransi avunsaajien kykyä ennakoida tukea ja on **tärkeä monenkeskisen rahoituksen läpinäkyvyyden kannalta**.

Lisäksi rahoituspäätökset tulee hyvän hallintotavan ja ennakoitavuuden vuoksi antaa ilman viiveitä, ja **rahoituspäätöksiä** on budjettivuoden kuluessa **aikaistettava nykyisestä käytännöstä**.

Kehitysrahoituksen seurannan helpottamiseksi ja vaikuttavuuden arvioimiseksi on tiedonsaannin avoimuutta edelleen lisättävä ja vertailtavuutta parannettava. Ensi viikolla julkaistava kehitysavun verkkoportaali **Open Aid Portal** vaikuttaa lupaavalta ja on tärkeä avaus rahoituksen läpinäkyvyyden ja avoimuuden parantamiseksi.

Kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumisen kannalta ensiarvoisen tärkeää on saavuttaa Pariisin ilmastopimuksen tavoitteet. Yksi tärkeä osa niitä on kehittyville maille tehdyn rahoituslupauksen lunastaminen (100 miljardia dollaria/vuosi) ja rahoituksen tasainen jakautuminen hillinnän ja sopeutumisen välillä. YK-liitto tervehtii ilolla Suomen paluuta ilmastomuutoksen sopeutumisrahaston rahoittajaksi. Glasgow'n ilmastokokouksen alla tehty lupaus on tärkeä avaus kehittyvien maiden tukemiseksi.

YK-liitto muistuttaa, että ilmastorahoituksen on oltava **lisäistä suhteessa kehitysyhteistyörahoitukseen ja toimenpiteiden toteutuksessa on huolehdittava niiden kokonaiskestävyydestä**. Ilmastokriisi ja luontokato **ratkaistaan yhdessä**: kasvihuonekaasupäästöjä vähennettäessä on varmistettava, että alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen oikeuksia ei loukata ja että toimet ovat eivät heikennä luonnon monimuotoisuutta. YK-liitto yhtyy Valtiontalouden tarkastusviraston suositukseen¹, että ulkoministeriön tulisi laatia julkinen suunnitelma siitä, miten se kasvattaa ja kohdentaa Suomen kansainvälistä ilmastorahoitusta, perustellen siinä tehtävät valinnat, painotuksen ja vaikuttamistavoitteet. **Kansalaisjärjestöjen osallistuminen ilmastorahoituksen vaikuttavuuden arviointiin ja seurantaan on varmistettava luomalla osallistumismekanismi sidosryhmille**.

¹ [Suomen kansainvälinen ilmastorahoitus – Ohjaus ja tuloksellisuus - Valtiontalouden tarkastusvirasto \(vtv.fi\)](#)